

15.6.2026

Sosiaaliset innovaatiot

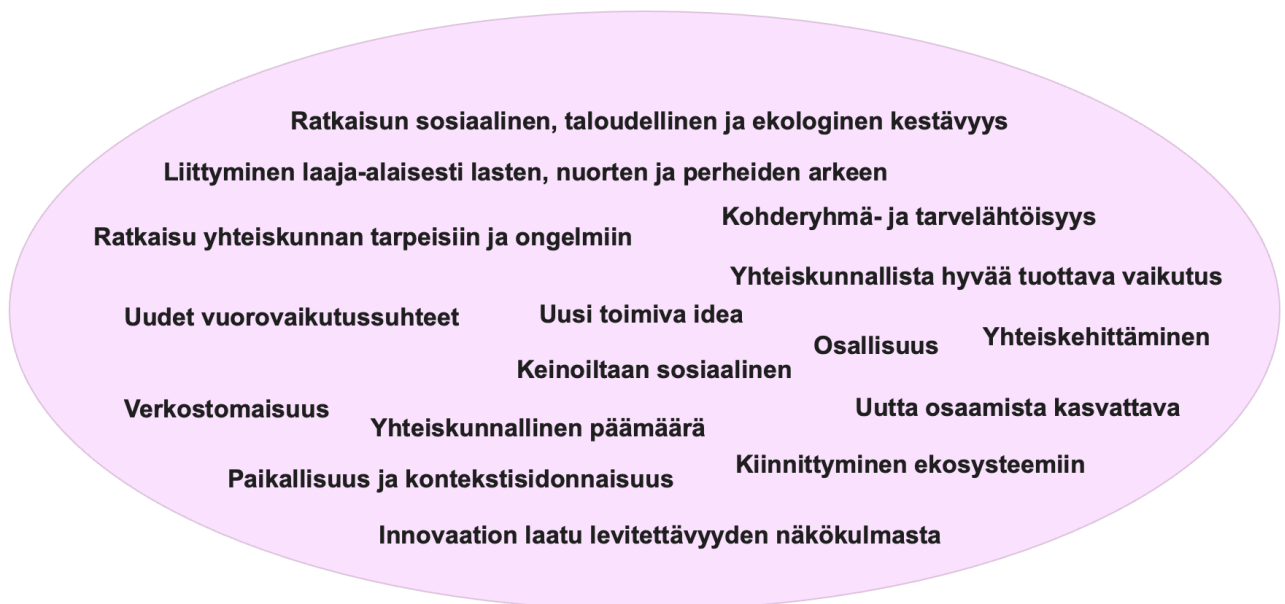
Suomessa Euroopan sosiaalirahaston pluskauden Sosiaalisten innovaatioiden rahoitusosuus suunnataan lastensuojelun uudistamiseksi Turvaverkkoja nuorten tulevaisuuteen -ohjelman avulla. Sosiaalisten innovaatioiden mukainen kehittäminen on aluehankkeiden ja koordinaation toiminnan rahoitusehto.

Turvaverkkoja nuorten tulevaisuuteen -ohjelman mukaan sosiaaliset innovaatiot ovat

- päämääriltään yhteiskunnallisia, keinoiltaan sosiaalisia ja liittyvät laaja-alaisesti lasten, nuorten ja perheiden arkeen.
- uusia, toimivia ideoita, joiden avulla löydetään ratkaisuja yhteiskunnan tarpeisiin ja ongelmiin.
- niillä on yhteiskunnallista hyvää tuottava vaikutus, ja niiden tekeminen luo uusia vuorovaikutussuhteita.

Sosiaalisten innovaatioiden erityispiirteet lastensuojelussa ja yhdyspinnoilla

Sosiaalisten innovaatioiden piirteet ovat ohjelmakauden tulosindikaattoreita. Ohjelman lastensuojelun sosiaalisten innovaatioideoiden analyysivälineinä hyödynnetään Young Foundation (2012) -kansalaisjärjestön määritelmää vastaavia 16 sosiaalisten innovaatioiden erityispiirrettä. Erityispiirteet on koottu Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027-ohjelma-asiakirjasta, Turvaverkkoja nuorten tulevaisuuteen -teemakuvauksista ja hakuohjeesta (2023).

Kuva 1. Sosiaalisen innovaation erityispiirteet lastensuojelussa. Lähde: Jäppinen ym. 2024.

Sosiaalisten innovaatioiden määritelmiä

Sosiaalisilla innovaatioilla tarkoitetaan lastensuojelun ammattilaisten ja muiden toimijoiden kehittämiä ja käyttöön ottamia uusia toimintatapoja, käytänteitä tai toimintamalleja, jotka uudistavat kokonaan tai osittain lastensuojelua yhdessä palvelujen käyttäjien kanssa. Ohjelman kirjattu sosiaalisten innovaatioiden määritelmä on linjassa muiden olemassa olevien määritelmien kanssa. Esimerkiksi the Young Foundation (2012) on tehnyt Euroopan

Unionilla käytössä olevan sosiaalisten innovaatioiden määritelmän:

”Sosiaaliset innovaatiot ovat uusia ratkaisuja (tuotteita, palveluita, malleja, markkinoita, prosesseja jne.), jotka samanaikaisesti vastaavat yhteiskunnalliseen tarpeeseen (tehokkaammin kuin olemassa olevat ratkaisut) ja johtavat uusiin tai parantuneisiin kyvykkyyksiin ja vuorovaikutussuhteisiin sekä omaisuuden ja resurssien parempaan käyttöön. Toisin sanoen sosiaaliset innovaatiot ovat sekä hyväksi yhteiskunnalle että lisäävät yhteiskunnan toimintakykyä.”

Myös Demos Helsinki (2022) on laatinut sosiaalisten innovaatioiden määritelmän:

”Sosiaaliset innovaatiot ovat uusia, toimivia ideoita - palveluita, tuotteita, malleja, prosesseja tai strategioita –, jotka etsivät yhteiskunnan tarpeisiin ja ongelmiin ratkaisuja, jotka ovat parempia kuin vakiintuneet vaihtoehdot. Niiden selkeänä tavoitteena on yhteinen hyvä ja ihmisten tai luonnon parantunut hyvinvointi.”

”Sosiaalisten innovaatioiden vaikutusmekanismit ovat moninaisia: ne muuttavat perustavanlaatuisesti rutiineja, resurssivirtoja, valtasuhteita tai vallitsevia käsityksiä. Ne ovat sosiaalisia paitsi päämääriltään myös keinoiltaan: ongelmia ratkoessaan ja tarpeita tyydyttäessään ne samalla muuttavat tai luovat uusia sosiaalisia suhteita ja yhteistyötä, antavat usein ihmisille roolin tarpeiden tyydyttämisessä ja siten parantavat yksilöiden ja yhteiskunnan kykyä toimia. Sosiaalisia innovaatioita voivat kehittää julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin toimijat, käyttäjät ja yhteisöt, niin julkisten palveluiden osaksi kuin niiden ulkopuolelle.”

Lähteet:

- [Demos Helsinki \(2022\) Enemmän hyvää innovaatioista. Sosiaalisten innovaatioiden osaamiskeskuksen suunnittelu - hankkeen loppuraportti 10/2022. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisu 2023:32](#)[Linkki toiselle sivustolle.](#)
- [Sosiaaliset innovaatiot lastensuojelussa – mitä niiden erityispiirteet ovat? SOILA-koordinaatiohankkeen ja Innokylän innovaatiokatsaus. Työpaperi 6/2024. THL. Helsinki \(Julkari\)](#)[Linkki toiselle sivustolle.](#)
- [The Young Foundation \(2012\) Defining social innovation. Deliverable 1.1 Social Innovation Overview: A deliverable of the project: The theoretical, empirical and policy foundations for building social innovation in Europe TEPSIE European Commission – 7th Framework programme \(290771\)](#) [Linkki toiselle sivustolle](#)

Sosiaalisia innovaatioita tehdään vaiheittain

The Open Book of Social Innovation -teoksessa (2010) sekä tuoreessa Yhteiskunnallisten innovaatioiden käsikirjassa (Ala-Kauhaluoma ym. 2025) esitellään ohjelman koordinaatiohankkeen käyttöön ottama, ohjelman toimeenpanon tueksi sovellettava sosiaalisten innovaatioiden spiraalimainen prosessi ja sen kuusi kehittämisvaihetta innovaation tarpeen määrittämisestä kokeilujen, vakiinnuttamisen ja skaalaamisen kautta kohti systeemistä muutosta.

Kuva 2. Sosiaalisten innovaatioiden kehittämisvaiheet Lähde: Murrey ym. (2010).

Innovaation prosessi eri kehittämisvaiheineen koostuu kuudesta vaiheesta:

1. Tarpeet ja ongelmat

Ensimmäisessä vaiheessa pyritään listaamaan kaikki tavoitteet ja ongelmat, joiden aiheuttajiin - ei oireisiin - etsitään ratkaisuja.

2. Ideat

Toisessa vaiheessa kerätään ehdotuksia ja ideoita esille tullessiin haasteisiin monin eri tavoin. Useat erilaiset metodit auttavat keräämään näkemyksiä ja kokemuksia laajasti eri tietolähteistä.

3. Kokeilut

Kolmannessa vaiheessa tehdään prototyyppkejä ja pilotteja, joissa ideoita testataan käytännössä. Tämä vaihe on tärkeä sosiaalisten innovaatioiden kannalta, koska iteroinnin kautta — tekemällä kokeiluja ja virheitä sekä oppimalla niistä — voidaan yhdistää eri tahojen asiantuntemusta ja ratkaista eri sidosryhmien välisiä jännitteitä. Samalla varmistetaan ideoiden toimivuus käytännössä.

4. Vakiinnuttaminen

Neljännessä vaiheessa käytännössä toimivista ideoista tehdään jokapäiväinen käytäntö. Julkisella sektorilla se tarkoittaa budjetin, henkilöstöresurssien ja muiden näihin vaikuttaviin asioihin - kuten lainsäädäntöön - vaikuttamista.

5. Skaalaaminen

Viidennessä vaiheessa käyttöön otettua innovaatioita levitetään useisiin eri organisaatioihin ja eri toimialoille. Siinä hyödynnetään useita erilaisia strategioita innovaation levittämiseen ja kasvattamiseen.

6. Systeeminen muutos

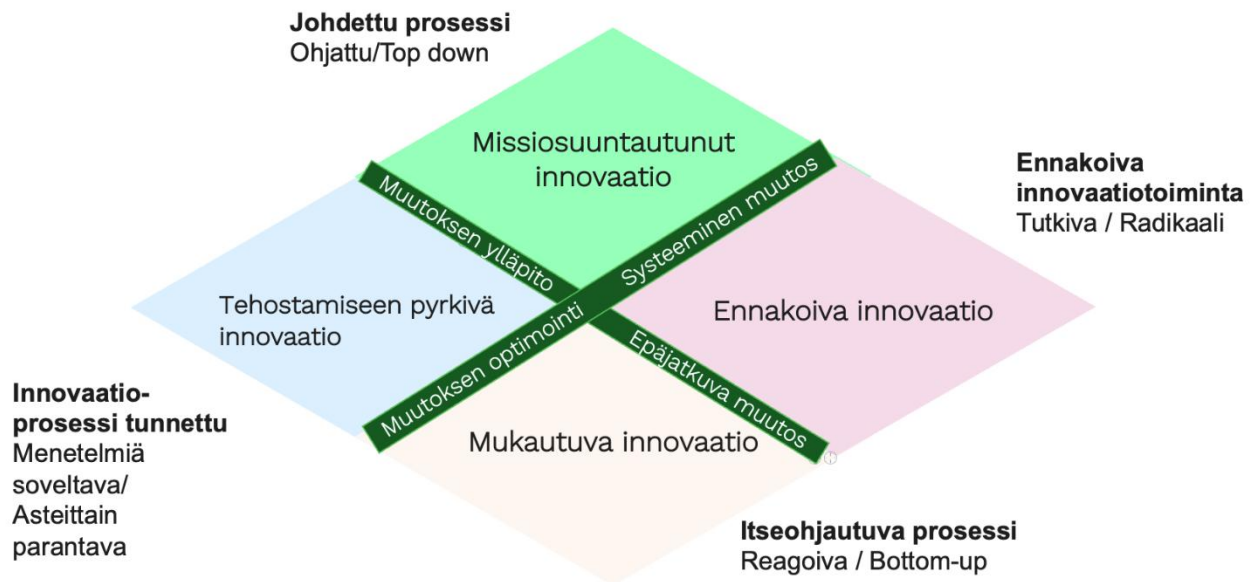
Kuudennessä vaiheessa tähdätään järjestelmän tai systeemin muuttumiseen. Systeeminen muutos sisältää usean eri kokonaisuuden vuorovaikutusta. Systeemisen tason muutos tarkoittaa yleensä uutta toimintapolitiikan ja organisatoristen rakenteiden muutosta, joka koostuu useista pienistä innovaatioista. Systeeminen muutos sisältää yleensä julkisen ja yksityisen sektorin muutoksia pidemmällä aikavälillä.

Lähteet:

- [Ala-Kauhaluoma, M., Hallamaa, M., Karvinen, K., Laurikainen, H., Patana, A. & Ramadan, F. 2025. Yhteiskunnallisten innovaatioiden käsikirja. Yhteiskunnallisten yritysten osaamiskeskus](#)[Linkki toiselle sivustolle.](#)
- [Murrey, R., Gaulier-Grice, J. & Mulgan, G. \(2010\) The Open Book of Social Innovation. The Young Foundation, UK. Linkki toiselle sivustolle](#)
- Taipale, Ilkka (toim.) 2017: 100 sosiaalista innovaatiota Suomesta: Kuinka Suomesta tuli Suomi — poliittisia, sosiaalisia ja arkipäivän keksintöjä. Into Kustannus Oy, Helsinki. 2017.
- The Young Foundation (2012) Defining social innovation. Deliverable 1.1 Social Innovation Overview: A deliverable of the project: The theoretical, empirical and policy foundations for building social innovation in Europe TEPSIE European Commission – 7th Framework programme (290771),

Toiminnan kehittäminen entistä innovatiivisemmaksi

OECD:n innovaatiomallin (2018) avulla voidaan tukea ja arvioida järjestelmällistä innovaatioiden käyttöä julkisella sektorilla. Innovaatiotoiminnalla voidaan edistää esimerkiksi poliittisten tavoitteiden saavuttamista.

Kuva 3. OECD:n innovaatiomalli, mukailtu Suomen julkisen hallinnon innovaatiojulistus, VM 2019.

OECD:n innovaatiomallissa innovaatiot jaotellaan kahden ominaisuuden mukaan:

Kuinka radikaalia muutosta innovaatioprosessilla haetaan

- Tehostamiseen tähtäävät innovaatiot keskittyvät nykyisten käytäntöjen parantamiseen.
- Ennakoivat radikaalit innovaatiot ennakoivat uusia erilaisia mahdollisuuksia.
- Kuinka johdettua innovaatiotoiminta on
- Tehtäväkeskeiset innovaatiot lisäävät systeemistä vaikuttavuutta ("top down" -johtoista).
- Mukautuva innovaatiot sopeutuvat uusiin olosuhteisiin ("bottom up" -johtoista).

Näitä neljää innovaatiotyyppiä voi luonnehtia lyhyesti seuraavasti:

- Tehostamiseen tähtäävää innovaatiotoimintaa voi luonnehtia tavoitteiltaan olemassa olevien asioiden parantamiseksi.
- Tehtäväkeskeinen innovaatiotoiminta tähtää nimenomaisen tavoitteen tai tuloksen saavuttamiseen.
- Mukautuva innovaatiotoiminta leikkii, testaa ja kokeilee uusia lähestymistapoja vastataksaan muuttuvaan toimintaympäristöön ja sen tarpeisiin.

- Ennakoiva innovaatiotoiminta tähtää epävarmuuden vähentämiseen tutkimalla radikaalisti uusia tai erilaisia mahdollisuuksia oppiakseen siitä, miten asiat voisivat tai miten niiden pitäisi kehittyä tulevaisuudessa. Uuden oppimisen myötä eri mahdollisuudet selkiytyvät ja saattavat myös muovata tulevia prioriteetteja ja sitoumuksia. (OECD:n innovaatiomalli 2018)

OECD:n innovaatiomalli kuvaa miten toimintaa voidaan kehittää entistä innovatiivisemmaksi.

Tehostamissuuntautunutta innovaatiotoimintaa voidaan kehittää entistä innovatiivisemmaksi

- Kehittämällä konkreettisempia tavoitteita.
- Kehittämällä uusia alustoja, prosesseja ja protokollia, jotka tukevat uutta tavoitetta.
- Kehittämällä ekosysteemi, jolla saavutetaan tehtävän ne osat, joita hallinto ei voi kontrolloida.
- Kertomalla tarina, joka resonoi osallisten kanssa.
- Luomalla mekanismit parhaiden käytäntöjen jakamiseksi.
- Varmistamalla poliittinen sitoutuminen ja paine toimijoiden aktivoimiseksi.
- Investoimalla systeemiseen ajattelukykyyn.

Mukautuvaa innovaatiotoimintaa voidaan kehittää entistä innovatiivisemmaksi

- Kannustamalla innovatiivisin ideoihin ja toimintaan, jotta voidaan osoittaa innovaatioiden olevan tervetulleita. Antamalla kaikkien kukkien kukkia.
- Levittämällä innovatiivisia käytäntöjä ja niiden oppeja esimerkiksi mentoroinnin avulla, jotta ihmiset inspiroituvat ja innovoivat omassa toimintaympäristössään.
- Edistämällä kansalaisten palautemahdollisuuksia, jotta tiedetään, missä asioissa tarvitaan muutosta tai missä on tyytymättömyyttä nykyiseen toimintaan.
- Sallimalla tai luomalla joustavaa resurssien käyttöä, jota voi kohdentaa uuden etsimiseen.
- Selventämällä, mikä on sallittu taso "bottom-up" -projekteihin käytetylle ajalle ja riskille
- Investoimalla "yrittäjähenkiseen" osaamiseen.

Ennakoivaa innovaatiotoimintaa voidaan kehittää entistä innovatiivisemmaksi:

- Sitoutumalla ennakoivan radikaalin innovaatiotoiminnan ylläpitämiseen pidempiaikaisesti.
- Turvaamalla innovaatiotoiminnan asema organisaatiossa siten, etteivät muun toiminnan välittömät prioriteetit ole aina etusijalla.
- Tukemalla uuden tiedon, eri näkökulmien ja kykyjen yhdistämistä, useiden mahdollisten vaihtoehtojen tutkimista ja investointeja, jotka auttavat muotoilemaan haluttuja tulevaisuuksia.
- Luomalla tilaa jatkuvalla haasteelle ja kyseenalaistamiselle.

- Haastamalla perusasiat: tuhoamalla pysyvyyden ja täydellisyyden tunne.
- Antamalla keskustelulle ja innovoinnille poliittinen tai institutionaalinen suoj.
- Rakentamalla mekanismeja, jotka edistävät eri alojen ja siilojen välisiä kumppanuuksia.

Tehtäväkeskeistä missiolähtöistä innovaatiotoimintaa voidaan kehittää entistä innovatiivisemmaksi

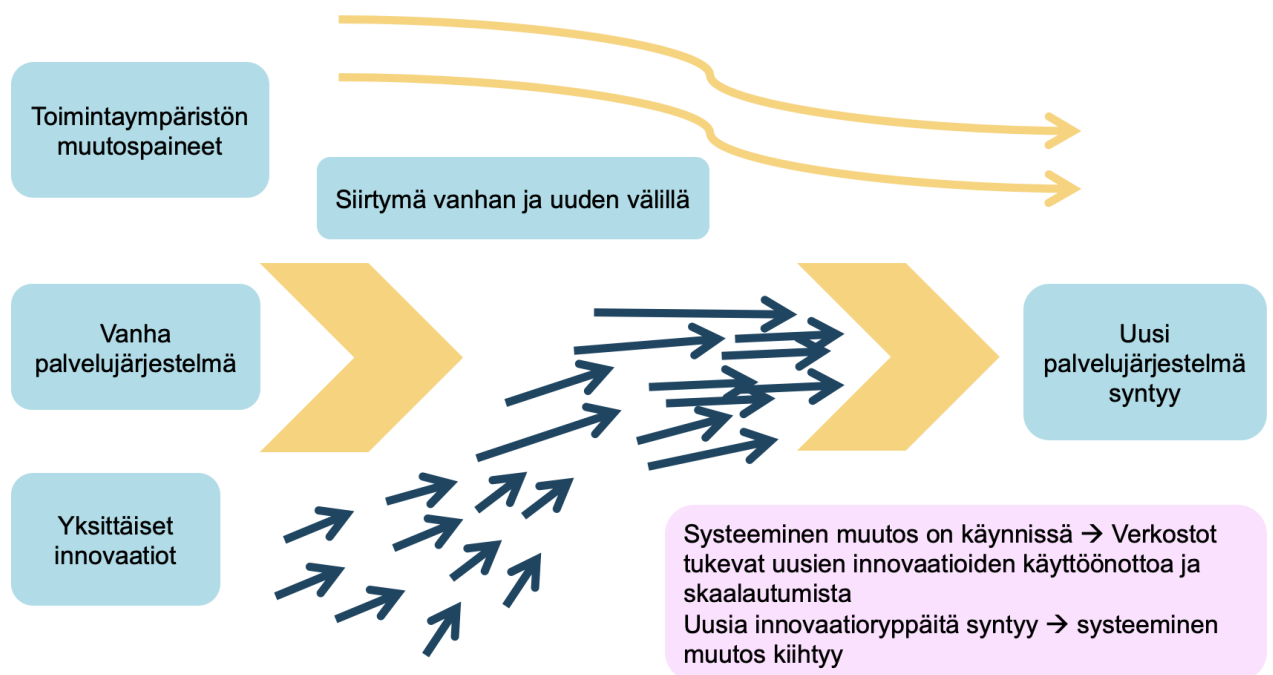
- Kokeilujen ja sidosryhmien osallistumisen avulla.
- Portfoliolähestymistavalla hankkeiden rahoitukseen ja hallintaan.
- Uusiin julkiseen arvoon ja heijastevaikutuksiin keskittyvillä arviointikehyksillä.

Lähteet:

- OECD: n innovaatiomalli (2018): [Innovation Portfolios - Observatory of Public Sector Innovation Linkki toiselle sivustolle](#)
[Suomen julkisen hallinnon innovaatiojulistus Linkki toiselle sivustolle](#)

Tavoitteena lastensuojelun palvelujärjestelmän uudistuminen systeemisen muutoksen avulla

Murrey, Gaulier-Grice ja Mulgan (2010, 12–13) kytkevät sosiaaliset innovaatiot systeemiseen muutokseen, jonka tavoitteena on muuttaa koko palvelujärjestelmää. Järjestelmätason muutos merkitsee toimintapolitiikan ja organisaatorakenteiden muutosta, joka koostuu useista pienten innovaatioiden ryppäistä. Systeeminen muutos syntyy julkisen ja yksityisen sektorin pitkäaikaisina muutoksina, jotka perustuvat useiden eri kokonaisuuksien vuorovaikutukseen. Myös Geels & Schotin innovaatiomalli (2007) kuvaa systeemistä muutosta useamman eri tekijän samanaikaisena yhteisvaikutuksena. Vanhan toimintatavan murtuminen vaatii muutospainetta toimintaympäristössä sekä rykelmää samanaikaisia innovatiivisia toimenpiteitä, joilla tähdätään uuteen toimintakulttuuriin. Sosiaalisten innovaatioiden maailmassa ei keskitytä esim. sääntö- tai rakennemuutoksiin, vaan uusien yhteisten merkitysten neuvottelemiseen ja niistä syntyvien ideoiden kokeilemiseen ja vakiinnuttamiseen (Geels & Schot, 2007, 414–416).

Kuva 4. Geels & Schotin innovaatiomalli (2002, 2007) kuvaa systeemistä muutosta vanhasta sosioteknisestä järjestelmästä uuteen järjestelmään pitkän aikavälin siirtymänä innovaatioryppäiden avulla (Kuva mukaillen Jäppinen 2025).

Lähteet:

- Geels, F. W. & Schot, J. (2007) Typology of sociotechnical transition pathways. *Research Policy* 36, 399–417.
- [Murrey, R., Gaulier-Grice, J. & Mulgan, G. \(2010\) The Open Book of Social Innovation. The Young Foundation, UK. Linkki toiselle sivustolle](#)